

BLIK OP BOIJL

Boze boeren in Boijl en omstreken

Voorgeschiedenis

Tegenwoordig is de teneur dat het allemaal wat minder moet in de agrarische sector. Niet gemakkelijk natuurlijk: opbouwen is mooier dan gedwongen weer moeten afbreken wat je opgebouwd hebt.

Na Wereldoorlog 2 moest het allemaal juist meer en efficiënter. Nooit weer honger in Nederland. Maar denk niet dat het toen wel fijn was voor de boeren. Ze moesten zich in de schulden steken om meer en beter te produceren.

Voor de kleine boeren zagen het niet zitten om ook nog een schuldenlast aan te gaan. En juist op de moeilijker te bewerken grond zaten de armere ploeters. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de in 1959 opgerichte boerenpartij veel aanhang kreeg onder de kleinere boeren op de zandgronden.

Het doel van de Boerenpartij was de kleine boeren te beschermen. Geen verplichte schaalvergroting: baas op eigen bedrijf. Niks verplichten en daarom noemden ze zich de "vrije boeren". Vooral was men fel gekant tegen de verplichte deelname aan het Landbouwschap. Dit was een overlegorgaan tussen de overheid en de agrarische sector, maar volgens de vrije boeren werkte het Landbouwschap vooral voor het overheidsbelang. De aanhangers van de Boerenpartij besloten massaal de verplichte bijdrage aan het Landbouwschap niet te betalen. Ze zagen de heffing als een vorm van geld-onteigening die onrechtmatig is.

Hoe twee Boijliger boeren tegenover elkaar komen te staan

De eerste boze boer is Willem de Jong. Zijn veebedrijf is gelegen *"in het gehucht Boekelte onder Boijl"*. Hij is een gedreven aanhanger van de Boerenpartij: hij is 2^e penningmeester en hij staat op de kieslijst voor de Provinciale Staten.

In 1974 heeft hij al 12 jaar zijn bijdrage aan het Landbouwschap niet betaald. Het bedrag, inclusief rente, is opgelopen tot bijna 3000 gulden. Het Landbouwschap heeft inmiddels besloten dat de weigerende boeren het best aangepakt kunnen worden door beslag te leggen op het melkgeld. Het Landbouwschap wil dat zuivelfabriek *"De goede verwachting"* in Oldeberkoop, het melkgeld van De Jong inhoudt, om zo de heffing te voldoen.

Het bestuur van de fabriek, onder voorzitterschap van Rykele Akkerman, buurtgenoot van Willem de Jong, heeft niets tegen het Landbouwschap en de financiële heffing. Maar Akkerman vindt het niet terecht dat het Landbouwschap op deze manier het geld wil innen van weigeraars. Op de ledenvergadering van 19 juli 1973 tekent Willem de Jong een papier waarin hij belooft te betalen als het Landbouwschap beslag gaat leggen op de bezittingen van de coöperatie.

Het bestuur draagt het melkgeld van De Jong dus niet af.

Het Landbouwschap legt echter geen beslag op de goederen van de melkfabriek, maar spant een rechtszaak aan en de zuivelfabriek verliest. Men kan nu niet anders dan het gerechtelijk bevel uitvoeren: het melkgeld van De Jong gaat naar het Landbouwschap.

De gevolgen zijn groot. De Jong en Akkerman zullen lijnrecht tegenover elkaar komen te staan en dat zorgt ervoor dat uiteindelijk in heel Nederland onrust en boosheid ontstaat bij de boeren.

Het plan

De Jong stelt zijn vrienden van de Boerenpartij op de hoogte van het onrecht dat hem is aangedaan. De “vrije boeren” zijn furieus. Er wordt een actiecomité in het leven geroepen en er worden plannen gemaakt om De Jong zijn geld terug te halen. Men besluit de fabriek in Oldeberkoop te bezetten totdat die het melkgeld aan De Jong zelf uitbetaalt. Marinus van Muijden, een oud-boer uit Utrecht, beschouwt zichzelf als de aanvoerder; hij heeft veel invloed en zal een grote stempel drukken op de loop van de gebeurtenissen.

De dag van de actie

Dinsdag **7 mei 1974** wordt voor de directeur en het bestuur van de melkfabriek een dag ze die rest van hun leven niet zullen vergeten. Ruim 40 vrije boeren uit het hele land beginnen al 's morgens vroeg voor de zuivelfabriek in Oldeberkoop samen te drommen. De boeren hebben zich goed voorbereid: ze gaan ervan uit dat de bezetting wel een week kan duren. Om half elf komt directeur Talsma naar buiten en dan dwingen ze hem om hen binnen te laten. Ze eisen dat de directeur het bestuur laat komen en dat men voor De Jong een cheque uitschrijft van zo'n 3000 gulden.

Als de bestuursleden er zijn, legt de heer Van Muijden zijn spelregels uit. Men krijgt vijf minuten om tot een beslissing te komen. Als er niet betaald wordt, komt er actie. Van Muijden geeft enkele voorbeelden: bezetting van de fabriek, vernielingen, ontvoering en mishandeling van de directeur en bestuursleden en mogelijk geweld tegen hun gezinnen. Terwijl Van Muijden aan het woord is, staat er iemand met een mes in de hand achter directeur Talsma, voorzitter Rykele Akkerman en secretaris Seije de Jong.

Van Muijden stuurt de boeren de bestuurskamer uit, zodat men tijdens die vijf minuten overlegtijd “in

alle rust” kan overleggen. Zelf blijft hij er wel bij en hij legt nog eens uit wat de consequenties zijn als de bezettende boeren hun zin niet krijgen. Rykele Akkerman krijgt niet de kans om met Willem de Jong te overleggen. Steeds bemoeit Van Muijden zich ermee.

De boeren op de gang komen al binnen de gestelde tijd weer terug en Marinus van Muijden stuurt ze terug alsof het om ondeugende schooljongens gaat. Maar de mannen laten zich hun uitje niet zomaar afpakken en houden de sfeer erin door een carnavalskraker te zingen. Dit lijkt absurd, maar het is niet heel verwonderlijk, want dé caravalsshit van 1974 is gemaakt door Vader Abraham in samenwerking met boer Koekoek, de leider van de Boerenpartij. De schuld van de oliecrisis van 1973 werd op het conto van het kabinet Den Uyl geschreven. Vooral het refrein zit er erg goed in bij de Koekoek-boeren...

(Hierbij alvast mijn excuses als u de hele dag “De uil zat in de olmen” niet uit uw hoofd krijgt.)

Bestuur en directeur voelen zich door van Muijden en de opgewonden boeren zo in het nauw gedreven dat ze bang zijn voor grote ongelukken.

Directeur A. Talsma werd vastgehouden in de bestuurskamer en even later ook de gealarmeerde bestuursleden. Om 12.15 uur werd besloten het bedrag aan boer De Jong terug te betalen, „voordat er persoonlijke ongelukken zouden gebeuren.” De boeren na afloop, blij verrast dat de bezetting al zo vlug was afgelopen omdat ze op minstens een week hadden gerekend, gingen de overwinning vieren met enkele fikse borrels. Daarna keerden ze terug naar hun boerderijen in Zeeland, Brabant, Gelderland, Overijssel, Friesland en elders.

Rykele Akkerman besluit de boeren hun zin te geven.

Na ruim twee uur bezetting schrijft directeur Talsma in zijn kantoor de cheque uit. Als De Jong triomfantelijk met de cheque de bestuurskamer weer binnenkomt, belooft hij dat hij ervoor zal zorgen dat alle boeren van de coöperatie in Oldeberkoop hun afdracht aan het Landbouwschap terug zullen krijgen. Het bestuur bijt hem toe dat ze niet van zijn diensten gebruik zullen maken. De boeren vertrekken met de „belofte” terug te komen als er nog eens melkgeld ingehouden wordt.

Voorzitter Rykele Akkerman is in BP-kringen het kwade beest met zijn opmerking dat hij de zaak te gering vond om daarover „met dit soort mensen” slaags te raken. Akkerman moet zich eerst zelf maar eens een spiegel voorhouden alvorens dergelijke insinuerende opmerkingen te maken, volgens de heer De Boer. Hij en de heer Bosma deelden nog mee dat de Boerenpartij in Zuid-Friesland achter het behoud van de fabriek in **Oldeberkoop** staat en tegen fusie met De Takomst is.

Het is spijtig te moeten vaststellen, dat de politie niet eigener beweging is opgetreden. Dat zij het niet tot een vechtpartij in en om „De Goede Verwachting” heeft laten komen, is daar aan toe, maar het zal haar niet onbekend zijn geweest dat enkele aanvoorders na de actie nog wat drank tot zich hebben genomen om het „succes” te vieren. Wanneer toen enkele aanhoudingen waren verricht, zou aan de wet en aan het rechtsgevoel van velen zijn voldaan.

Het zal jullie inmiddels wel duidelijk zijn: De Jong is niet meer de enige boze boer in Boijl...

De vrije boeren zijn er in geslaagd om de coöperatie door middel van dreiging met geweld 3000 gulden afhandig te maken. Laat het duidelijk zijn: de dreigementen waren uitsluitend het werk van Van Muijden. Onze dorpsgenoot De Jong heeft nooit heeft gedreigd.

Reacties van de gegijzelden

Voorzitter **Akkerman** spreekt na afloop met de pers. Hij is zo verontwaardigd dat hij zijn woede niet voor zich kan houden: *“Niet door die bedreiging heb ik tenslotte toegegeven, maar ik vond de zaak te minderwaardig om er door slaags te raken met deze mensen. Vooral daar er gedreigd werd met sancties tegen de fabriek en de gezinnen van de bestuursleden.”*

De formulering **“deze mensen”** zal hem nog nagedragen worden, want die wordt hem niet in dank afgenomen door andere Koekoek-boeren in Nederland. Ze voelen er minachting in.

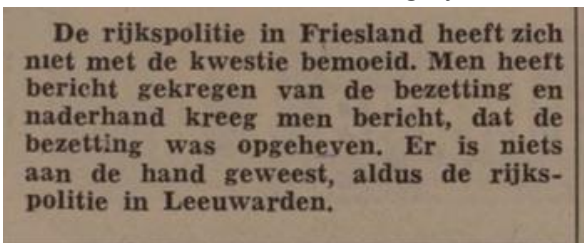
(Opmerking: De pers heeft hier een kwalijke een rol in gespeeld. “Deze mensen” wordt in de krant dit soort mensen; wat dus niet de juiste weergave is van wat Akkerman zei; de strekking is net even anders. Akkerman wordt fout geciteerd en dat bezorgt hem nogal wat gedoe.)

Directeur **Talsma** vertelt aan de pers dat ze moesten zwichten voor terreur. "Ze hebben ons en onze familieleden bedreigd en ons te verstaan gegeven dat de fabriek grote schade zou worden toegebracht, als wij niet betaalden."

Reacties in de pers

De Leeuwarder Courant schrijft een dag na de gijzeling sarcastisch over het optreden van het bestuur en ook de Berkoper bank krijgt ervan langs. *"Vergaderboeren worden in de regel niet uitgezocht op het betonen van burgerlijke moed."* Verderop: *"Men is niet naar de telefoon gevlogen om de politie te informeren toen de fabrieksbezetters met 3000 gulden vertrokken die een wat al te gewillige bank in Oldeberkoop uitbetaalde."* De bank krijgt nóg een sneer: *"De banken mogen zo langzamerhand ook wel een bordje aan de deur hangen: 'Niet schieten, het geld ligt in de tweede lade van het bureau.'"* Tja, het is gemakkelijk praten als je veilig achter je typemachine zit. En wat had de bank kunnen doen als er een opdracht van het fabrieksbestuur is om 3000 gulden uit te keren?

Iedereen is verbaasd over het wegblijven van de politie, want die was wel degelijk al vroeg

De rijkspolitie in Friesland heeft zich niet met de kwestie bemoeid. Men heeft bericht gekregen van de bezetting en naderhand kreeg men bericht, dat de bezetting was opgeheven. Er is niets aan de hand geweest, aldus de rijks-politie in Leeuwarden.

gewaarschuwd. (Op dit punt was de berichtgeving in de Leeuwarder Courant dus ook niet zuiver.)

De rijkspolitie doet er nogal laconiek over, terwijl de mensen toch ernstig bedreigd zijn. De commandant van de rijkspolitie in

Ooststellingwerf verklaart later dat het hem beter leek zich er niet mee te bemoeien zolang de

onderhandelingen binnenskamers duurden. Wel werden in Leeuwarden twee pelotons van de Mobiele eenheid achter de hand gehouden.

Nog meer boze -boeren

Het houdt maar niet op. De Boerenpartij distantieert zich van de actie. De aanhangers zijn boos omdat de actie gekoppeld wordt aan deze politieke partij, terwijl die er niets mee te maken heeft. De belangenorganisatie *"Landelijke Vereniging voor Bedrijfsvrijheid in de Landbouw"* zou erachter zitten.

OLDEBERKOOP — De bezetting van de zuivelfabriek „De Goede Verwachting”, de vorige week dinsdag in **Oldeberkoop**, had niets uitstaande met de Boerenpartij, zo hebben enkele voor-mannen van de Boerenpartij donderdag verklaard. Volgens de Weststellingwerfse BP-leden Jan de Boer van Nijetrijne, lijsttrekker van zijn partij bij de komende gemeenteraadsverkiezingen en Jan Bosma van De Hoeve, werd het geld afgedwongen door leden van de Landelijke Vereniging voor Bedrijfsvrijheid in de Landbouw, die als standsorganisatie opereert. De Koekoekboeren, die ook door bestuur en directie van de fabriek als de daders van de operatie werden beschouwd, zijn politiek georganiseerd en hebben volgens de beide zeggelieden als politieke organisatie op geen enkele wijze deel gehad aan de afpersing van de 3000 gulden van de veehouder Willem de Jong, waarop het Landbouwschap volgens gerechtelijk bevel bij de fabriek beslag had laten leggen.

Juridisch lastig

Eén dag voordat de boeren van de coöperatie bij elkaar komen om te overleggen of er aangifte gedaan gaat worden, heeft de officier van Justitie in Leeuwarden al bekend gemaakt dat hij een proces-verbaal laat opmaken wegens afpersing. Een aangifte van de boeren van de coöperatie heeft hij niet nodig. *"We kunnen op eigen initiatief optreden."* De officier hoopt wel dat de coöperatie een aanklacht gaat indienen, dat is prettiger. Toch is het een lastige zaak: het is moeilijk om alle bezetters een strafbaar feit ten laste te leggen, omdat er uiteindelijk verder niets is gebeurd. *"Zelfs huisvredebreuk kan hen niet worden aangewreven, want ze zijn nooit gemaand het gebouw te verlaten."*

Marinus van Muijden is de hoofdverdachte, omdat hij dreigde met geweld en vernieling.

Van Muijden heeft trouwens bij de politie ontkend dat hij dreigende taal gebruikte. Volgens hem ging

het alleen om een vriendendienst voor De Jong. Willem de Jong zelf heeft tijdens de actie nooit een dreigement geuit.

De besluiten van de coöperatie-boeren

Drie dagen na de bezetting, vrijdag 10 mei, vergaderen de boeren. Ook De Jong is erbij. Het moge duidelijk zijn dat ze niet van plan zijn om de heffingsbijdrage van De Jong voor hem te betalen. De leden keuren het optreden van de directeur en het

bestuur goed.

De beste oplossing lijkt om de melk die De Jong aanlevert niet meer te verwerken, maar dat blijkt geen optie. Hij verrast de aanwezigen met de mededeling dat hij wel lid is van de coöperatie maar dat officieel gezien het zijn vrouw is die de melk levert. Het bestuur zit klem en men besluit de zaak aanhangig maken bij de Friese zuivelbond.

Het bestuur stelt voor De Jong te royeren; maar daarvoor moet eerst een tiende deel van de leden een verzoek indienen. Die procedure kan nu niet meteen geregeld worden, omdat niet alle leden aanwezig zijn. De boeren besluiten om geen aangifte te doen. De reden: angst voor wraakacties. Er is dus een heel trieste situatie ontstaan. Boeren tegenover boeren en zelfs buurtgenoten staan tegenover elkaar.

De leden van melkfabriek "De goede verwachting" zijn blij dat de officier van Justitie de zaak in onderzoek heeft genomen. Hun aangifte is niet echt nodig.

Drie maal is scheepsrecht: toch nog een rechtszaak

18 oktober 1974 staan er twee zaken op de rol bij de Rechtbank in Leeuwarden, die beide uit de gijzelingsaffaire voortkomen. Eén tegen Willem de Jong, omdat hij geld heeft aangenomen waarvan hij wist dat het door dwang en afpersing was verkregen.

De tweede dagvaarding is voor Marinus van Muijden; hem wordt ten laste gelegd dat hij de voorzitter van het fabrieksbestuur, Rykele Akkerman, en secretaris Seije de Jong onder bedreiging heeft gedwongen een betalingsopdracht aan de plaatselijke bank af te geven ten gunste van de Willem de Jong.

Beide verdachten hebben echter een bezwaarschrift ingediend. Dit moet eerst behandeld worden, voordat de Rechtbank kan beslissen of er over gegaan wordt tot een rechtszaak.

Marinus van Muijden is zeer strijdvaardig. Mocht het wel tot een rechtszaak komen, zegt hij tegen de pers, dan zullen de boeren met 20.000 man komen opdagen bij de rechtbank. "Misschien wel 25.000. We leggen alles plat."

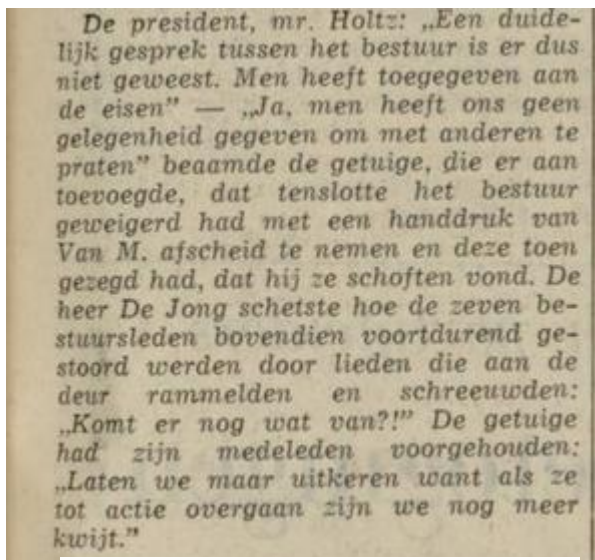
Maar de rechtbank zet door en de volgende zittingsdag is **8 januari 1975**. Geen duizenden, maar wel tientallen boeren staan in de hal van de rechtbank om de zaak bij te wonen. Maar geen spoor van Marinus van Muijden. De rechtbank weet dan niet zeker of de dagvaarding hem wel heeft bereikt en daarom houdt men de zaak aan en wordt de voorgeleiding van Van Muijden gelast.

Omdat de zaak tegen Willem de Jong nauw samenhangt met die van Van Muijden, wordt ook die zaak uitgesteld. De volgende zitting is 29 januari, 15:00 uur. De vrije boeren vertrekken mopperend.

Alweer helemaal voor niks afgereisd naar Leeuwarden.

Maar eindelijk is het dan zo ver. Op **29 januari** zit de publieke tribune van de rechtbank bomvol. Urenlang luisteren de boeren zeer geïnteresseerd naar de behandeling van de twee zaken.

Mr. Kuipers, de Officier van Justitie, haalt fel uit tegen mensen die vóór zulke harde acties zijn.

Bovenstaand over de getuigenverklaring van secretaris Seije de Jong.

Hij legt Van Muijden (55) afpersing ten laste en De Jong (54) heling.

Fabrieksbestuurders Rykele Akkerman (48) en Seije de Jong (45) leggen een getuigenisverklaring af. De verhalen van De Jong en Akkerman komen op hetzelfde neer.

Van Muijden ontkent alles. Nooit bedreigd.

Hij heeft zijn eigen getuigen meegenomen. Maar liefst acht personen komen hem steunen.

De rechtbankverslaggever schrijft spottend over deze getuigen: "(...) vrijwel allen mannen die qua tongval ongehinderd de rolbezetting voor een nieuwe aflevering van Bartje konden verzorgen") Me dunkt, hier gaat de journalist nogal over de grenzen van fatsoenlijke verslaglegging heen...

De eerste getuige die Van Muijden en De Jong komt steunen is Geert Hakke (56) uit Staphorst. Hij heeft geen enkele bedreiging gehoord. Wat de achtergrond was van de bezetting weet hij niet. Hij kende Willem de Jong en wilde hem steunen. Als mr. Holz, de president van de Rechtbank, hem vraagt of het niet beter is om te weten waaróm je een fabriek gaat bezetten, antwoordt de heer Hakke tot ieders verbazing: "Ik heb toch met een ander zijn zaken niets te maken!"

Hakke mag ook een papier voorlezen dat hij heeft meegenomen. Hij heeft een gedicht geschreven, de krant geeft de inhoud weer. (Zie hiernaast)

Het wordt met luid applaus en voetgestamp ontvangen. De rechter wil de tribune ontruimen als men niet onmiddellijk ophoudt met deze bijval.

Ook de andere getuigen hebben geen enkele bedreiging gehoord en wisten eigenlijk ook niet waarom ze de fabriek gingen bezetten.

Ja, demonsteren tegen het Landbouwschap.

Mr. Holz verzucht dat de fabriek helemaal buiten het beleid van het Landbouwschap staat...

Op de achterste rijen wordt een spandoek omhoog gehouden: "Heren rechters stem uw oordeel mild- de boeren worden toch al genoeg gevild."

Het vonnis, 12 februari 1975

Van Muijden wordt veroordeeld voor afpersing en dreigen met geweld: 6 maanden gevangenisstraf waarvan 3 voorwaardelijk.

De Jong: veroordeeld voor heling, 4 maanden gevangenisstraf waarvan drie voorwaardelijk, 500 gulden boete en verplichte terugbetaling binnen 6 maanden van 2.954,99 gulden aan de fabriek. Deze hele geschiedenis lijkt soms wel een klucht, maar eigenlijk zijn er alleen maar verliezers.